

Uddannelsesvejledning

SØMANDSBOG

Indledning

Sømandsbogen er rammen om Det mobile Søcenters (DMS) uddannelsesprogram.

Uddannelsesprogrammet kan også benyttes af spejdergrupper/centre der har meginjoller som et aktivitetstilbud.

Uddannelsen er modulopbygget på en sådan måde, at den kan sammensættes og bruges på flere forskellige måder. Det vil sige, at man kan benytte sig af Sømandsbogen i planlægning af troppens program som et længere forløb.

KFUM Spejdercentre, der tilbyder sejleraktivitet kan bidrage til både ledere og spejderens sejlerkompetencer.

Spejdercentre der tilbyder sejleraktivitet:

- Arresøcentret
- Æbleskovens spejdercenter
- Houens Odde spejdercenter

Da uddannelsens mål er at få uddannet en række bådførere, som kan lave indholdsrige og underholdende aktiviteter med deres spejdere. Det er dog en forudsætning, at grupperne har en sejlkundig sejladsansvarlig, og at der altid er en lederansvarlig ved hver aktivitet.

Du sidder nu med uddannelsesvejledningen, som indeholder en mere detaljeret gennemgang af de enkelte moduler og opgaver.

Sømandsbogens indhold findes i tekstboksene på de enkelte sider.

Desuden indeholder uddannelsesvejledningen også den nødvendige teori samt forslag til øvelser.

Læs mere på respektfarvand.dk

Flere citater og illustrationerne er venligst stillet til rådighed af:

Indholdsfortegnelse

Indledning 2

Indholdsfortegnelse 3

Pædagogiske idéer 4

Titler..... 5

Sikkerhedsbestemmelser og Regler for Det Mobile Søcenter 6

Uddannelsens opbygning. 7

Modul 1 og Modul 2 8

Øvelser 9

Styrbord-Bagbord 10

Din sikkerhed til søs..... 11

Jollens sikkerhedsudstyr 11

Hvor skal sejlet stå... 12

Meginjollens historie 12

Hvad hedder det på en meginjolle..... 13

Modul 3 14

Knob og stik..... 15

Søvejsregler 16

Sømærker..... 18

Lanterner på lystfartøjer..... 19

Modul 4 20

Mand over bord, Bjærgning 21

Modul 5 22

Søkort 23

Opmærksomheds- og nødsignaler 24

Meteorologi 24

Vindstyrke tabel 26

Instruks til bådfører... 27

Protokol... 27

5 GODE RÅD

1 Lær at sejle

Ha' styr på, hvordan du redder en mand ombord igen

2 Hold dit grej i orden

Giv dit udstyr og motor et sikkerhedstjek

3 Planlæg din tur

Tjek søkort, vejr og beklædning

4 Hav en livline til land

Husk VHF, mobil og besked til de nærmeste

5 Brug vesten

Brug en farvestrålende redningsvest i den rigtige størrelse

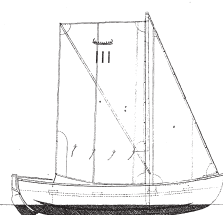
SOSPORTENS

TrygFonden

Beredskabsforbundet

Uddannelsescenter

2

Indledning

Sømandsbogen er en gammel tradition. Når unge mænd stod til søs, fik de en Sømandsbog, hvori de skrev en slags dagbog.

I bogen skrev de ned, hvor de havde sejlet, hvem de havde sejlet med, og hvor længe de havde været hjemmefra.

KFUM Spejderens Sømandsbog skal bruges til det samme. Hver gang en spejder har været ude at sejle, skal det skrives i Sømandsbogen.

Desuden er der også et afsnit, hvor uddannelsen fra matros, forgast og gast til bådfører er beskrevet, og hvor den uddannelsesansvarlige kan underskrive de enkelte øvelser, der er gennemgået.

Der er også et afsnit om regler i Det mobile Søcenter og sikkerhed til søs.

God vind!

Læs mere på respektfarvand.dk

Flere citater og illustrationerne er venligst stillet til rådighed af

SOSPORTENS

TrygFonden

Beredskabsforbundet

Uddannelsescenter

4

2

3

Pædagogiske idéer

Uddannelsen er et tilbud til de grupper, der ligger nær fjord og sø, og som gerne vil udvikle ny aktivitet med fokus på sejlads. Aktivitetsmetoden bygger på de samme pædagogiske idéer, som er grundlaget for spejderne under WOSM generelt.

Det mest grundlæggende princip her er learning by doing (oversat: at lære gennem at prøve).

Derfor er det afgørende for uddannelsens succes, at spejderne kommer ud og prøver at sejle så meget som muligt under kyndigt vejledning.

Det vil også sige, at den nødvendige teori skal læres gennem såvel praktiske øvelser som traditionel undervisning.

Derfor foreslå vi følgende:

- Vær engageret: Dit ægte engagement vil højst sandsynligt ”smitte” deltagerne.
- Brug mange billeder: Visualiser teorien for dem. Nogle mennesker forstår bedre billeder end ord.
- Brug eksempler: Gør undervisningen nærværende med eksempler på praktisk anvendelse.
- Brug øvelser: Aktiver deltagerne og lad dem mærke på materialet. Brug det lærte - meget gerne gennem leg – Det er børn.
- Lav korte seancer: Det er vanskeligt at være koncentreret om at lytte meget mere en 15 min. Lav derfor korte forløb blandet med øvelser.
- Brug gentagelser: Den bedste indlæring foregår gennem gentagelser. Gennemgå derfor øvelser flere gang over en periode.

Desuden kan det anbefales, at man ved mødets start gennemgår det, som skal læres i løbet af aftenen, kombineret med en repetitionssektion på det, som er lært ved tidligere møder.

Samme procedure kan med fordel gentages ved slutningen af mødet, hvor det lærte igen repeteres og man evaluerer forløbet. Hvad har vi lært? Hvad skal vi gøre anderledes næste gang? Hvad har vi gjort rigtigt?

Ovenstående giver et godt klima og en optimal indlæring. Spejderne tager forløbet alvorligt og finder det stimulerende.

Det er fedt at sejle, man oplever og er afhængig af naturens kræfter. Man skal samarbejde, indrette sig sammen med andre. Man skal kunne adlyde og udføre en besked, og ser straks virkninger af ens adfærd. Man flytter sine egne grænser. Alt dette som er kernen i alt spejderarbejde, hvor sejlads derfor høre hjemme.

Den enkelte leder må huske, at mærker og titler kun tildeles til spejdere, som har gennemført forløbet. Dette gøres bl.a. af sikkerhedsmæssige grunde.

Titler

Det Mobile Søcenter arbejder med følgende titler på baggrund af vores uddannelsesprogram, matroser, forgast, gast og bådfører.

Matros

Som matros er man ikke blot passager i båden, men tilegner sig viden og erfaring om, hvordan man bevæger sig i båden. Under betryggende forhold får man lov til at prøve de forskellige funktioner under en sejlads, medens man tager Modul 1 og 2, som indeholder den mest basale viden omkring sejlads i en meginjolle.

Forgast

Forgast er en spejder, der har taget de første to moduler og har en sikker fornemmelse omkring, hvad der sker i en båd under de forskellige manøvrer og kan styre fokken (forsejlet). Som forgast tilegner man sig herefter viden og erfaring ved sejlads også at kunne håndtere storsejl ved bidevind, og kunne holde en fast kurs som rorsmand. Som forgast tildeles man det røde Meginmærke.

Gast

Gast er en spejder, der har gennemført de første 4 moduler, og skal være i stand til at sejle en meginjolle sikkert under alle vindforhold, herunder kunne ligge til bro og kunne udføre mand over bord øvelse. En gast bør være over 12 år og skal kunne svømme 200 m. Som gast tildeles man det grønne Meginmærke.

Bådfører

Bådfører, er kaptajn ombord, og er dermed den ansvarlige for selve sejladsen. For at blive bådfører, skal man udover at have gennemgået Modul 1 - 4 supplere med Modul 5, som indeholder yderligere teori og øvelser. For at blive bådfører skal man have længere tids erfaring som sejler. Endvidere sker en individuel bedømmelse af gruppen/centerets sejladsansvarlige om vedkommende kan bestride jobbet som bådfører. For at blive bådfører skal man min. være 15 år. Som bådfører tildeles man det violette Meginmærke.

Aktivitetsleder

Aktivitetslederen er en godkendt person over 18 år, der er godkendt af grupperådet, der har lederansvaret for aktiviteten og dermed at sikkerhedsbestemmelserne for den pågældende aktivitet overholdes. Det er de enkelte bådførere, der er ansvarlige for selve sejladserne.

Aktivitetslederen afgør selv, på baggrund af bådførerens og besætningens erfaring, hvorvidt det er nødvendigt at være til stede under hele aktiviteten. Man kan godt forestille sig en weekendtur hvor 3 joller og tre gode bådførere selv tager af sted, men hvor aktivitetslederen kender sejladsplanen og følger med på udvalgte tidspunkter for at sikre, at alt går efter planen.

Aktivitetslederen kan godt være både bådfører og aktivitetsleder.

Sejladsansvarlige

Alle grupper/centres råd/bestyrelser, der har sejlaktiviteter skal udarbejde en organisationsplan for sejleraktivitet, hvoraf det fremgår, hvem der er sejladsansvarlig overfor råd/bestyrelsen og en liste over godkendte fartøjsførere og ansvarshavende for en sejleraktivitet. Det er råd/bestyrelse, der udpeger den sejladsansvarlige.

Det anbefales, men ikke et krav, at den sejladsansvarlige kan dokumentere de for bådtypen relevante sejladskompetencer i form af f.eks. statskontrolleret duelighedsprøve, speedbåds-certifikat etc.

Titler

Forgast

Gast

Bådfører

Titel	Kompetence	Bemærkning
Matros	Ingen	
Forgast	Gennemført Modul 1-2	
Gast	Gennemført Modul 1-4	Min. 12 år
Bådfører	Gennemført Modul 1-5 Individuel bedømmelse	Min. 15 år

Der skal i forbindelse med alle sejlads være en aktivitetsleder (leder over 18 år) til stede samt en bådfører i hver jolle. Aktivitetslederen kan godt være både bådfører og aktivitetsleder.

Sikkerhedsinstruks og Regler for Det Mobile Søcenter

Sikkerhedsinstruks

Her henvises til korpsets sikkerhedsregler, som bl.a siger, at gruppen skal udarbejde en sikkerhedsinstruks for hver fartøjstype og aktivitetstype. På <http://soespejd.kfumspejderne.dk/> kan hentes Søsportens sikkerhedsråds skabeloner.

Regler for Det mobile Søcenter

- § 1 I hvert fartøj skal der være en bådfører udpeget af gruppens sejladsansvarlige.
- § 2 Det er bådførerens ansvar, at sikkerhedsinstruksen for den pågældende aktivitet overholdes.
- § 3 Bådføreren er øverste myndighed ombord, og hans/ hendes ordre skal omgående adlydes.
- § 4 Bådføreren skal inden sejlads sikre, at fartøj og udstyr er til stede og i forsvarlig stand.
- § 5 Bådføreren skal inden afgang sikre sig, at der (via radio/mobiltlf.) er kontakt til en person på land, der ved, hvordan man tilkalder hjælp.
- § 6 Bådføreren skal inden afgang sikre sig, at besætningen er hensigtsmæssigt påklædt.

- § 7 Bådføreren skal inden afgang give besætningen instruks om, hvordan de skal følge hans/hendes kommandoer under sejladsen:
 - Hvor man skal sidde i båden
 - Hvordan man bruger skøder
 - Orienterer om sikkerhedsudstyret
 - Orienterer om hvordan man tilkalder hjælp
- § 8 Der skal i forbindelse med alle sejladsere være en aktivitetsleder (leder over 18 år) til stede.

1.1 Uddannelsens opbygning

Uddannelsesaktiviteterne er for alle sejlene KFUM Spejdere, der sejler meginjolle. På denne måde sikre vi, at alle på sigt får den samme uddannelse, men også at grupperne ikke skal opfinde den dybe tallerken hver gang. Uddannelsen er opbygget således, at den kan benyttes både af centre, når de laver sejlerkurser eller sejlerweek-ends og af grupper i det daglige spejderarbejde. I princippet bør alle som må formodes at deltage i søak-tiviteter mere end én gang udstyres med en Sømands-bog. Det vil sige: at man med det samme begynder at føre logbog, uanset om aktiviteten er en del af et uddannelsesforløb eller ej.

Øvelserne er grupperet således, at det passer til et møde på 2,5 time (enkelte øvelser er længere (5 t) og kan tages på et dobbeltmøde eller et dags-/weekendarrange-ment).

Uddannelsen er modulopbygget.

Modulerne er tilknyttet de enkelte titler på følgende måde:

Modul 1	Forgast
Modul 2	
Modul 3	Gast
Modul 4	
Modul 5	Bådfører

Muligheden er, at hvis en spejder har sejlet en hel dag på et spejdercenter i en meginjolle og gennemgået Modul 1 og 2 erhverver sig “Det røde Meginmærke” og kan kalde sig forgast.

Teorien omfatter primært den teori, som er relevant for meginjoller og deres færden i søer og på de indre danske farvande.

Regler for Det Mobile Søcenter

§ 1 I hvert fartøj skal være en **bådfører** udpeget af gruppens sejladsansvarlige.

§ 2 Det er **bådførerens** ansvar, at sikkerhedsinstruksen for den pågældende aktivitet overholdes.

§ 3 **Bådføreren** er øverste myndighed ombord, og hans/hendes ordre skal omgående adlydes.

§ 4 **Bådføreren** skal inden sejlads sikre, at fartøj og udstyr er til stede og i forsvarlig stand.

§ 5 **Bådføreren** skal inden afgang sikre sig, at der (via radio/mobiltlf.) er kontakt til en person på land, der ved, hvordan man tilkalder hjælp.

§ 6 **Bådføreren** skal inden afgang sikre sig, at besætningen er hensigtsmæssigt påklædt.

§ 7 **Bådføreren** skal inden afgang give besætningen instruks om, hvordan de skal følge hans/hendes kommandoer under sejladsen:

- Hvor man skal sidde i båden
- Hvordan man bruger skøder
- Om sikkerhedsudstyret
- Om hvordan man tilkalder hjælp

§ 8 Der skal i forbindelse med alle sejladsere være en aktivitetsleder (leder over 18 år) til stede.

7

Uddannelsens opbygning

Uddannelsen er bygget op i 5 moduler.

Hvert modul består af både teori med øvelser samt praktisk sejlads. Modulerne bør afsluttes, inden man fortsætter til næste modul. Man skal således have gennemført Modul 1, før man fortsætter til Modul 2.

Som matros er man ikke blot passager i båden, men tilegner sig viden og erfaring om, hvordan man bevæger sig i båden, og under betryggende forhold får lov til at prøve de forskel-lige funktioner under en sejlads, medens man tager Modul 1 og 2 som indeholder den mest basale viden omkring sejlads i en Meginjoller. Modulerne er velegnede til at afholde som en aktivitet over f.eks. 5 mødeaftener eller en weekend på et spejdercenter med Meginjoller. efter Modul 1 og 2 kan man kalde sig **forgast og tildeles det røde Meginmærke**.

Som forgast skal man have en sikker fornemmelse omkring, hvad der sker i en båd under de forskellige manøvrer og kunne styre folken (forsejlet).

Som forgast tilegner man sig herefter viden og erfaring ved

15

sejlads også at kunne håndtere storsejl ved bidevind, og kunne holde en fast kurs som rorsmand.

Modul 3 og 4 indeholder teori og praksis, så deltagerne får de nødvendige kompetencer til at kunne føre jollen på forsvarlig vis. Modul 1 - 4 er således grunduddannelsen, som giver mulighed for at blive gast og sammen med bådføreren kunne tage matroser og forgaster med på sejltur. Efter endt grunduddannelse (Modul 1-4) er man **gast og tildeles det grønne Meginmærke**.

For at blive bådfører, skal man udover at have gennemgået Modul 3 og 4 supplere med Modul 5, som indeholder yder-ligere teori og øvelser. Endvidere sker en bedømmelse af gruppen/centerets sejladsansvarlige om vedkommende kan bestride jobbet som bådfører. Modul 5 afsluttes med en prøve (praktik Modul 4 + 5), er man **bådfører og tildeles det violette Meginmærke**.

16

Modul 1 og Modul 2

Nr.	Opgaver	Tid	Øvelser	Illustrationer
1.1	Grundlæggende regler Gennemgang af uddannelsen Sømandsbogen Modul 1-4 Titler Regler i Det Mobile Søcenter Sømandsudtryk Styrbord – højre – grøn Bagbord – venstre – røde	30 min. 5 min. 10 min.	1.a 1.a	s. 6
1.2	Sikkerhed til søs Din påklædning Lær at svømme Hvor skal man sidde i båden Følg bådførerens instrukser	15 min.		s. 11
1.3	Jollens sikkerhedsudstyr	30 min.		s. 11
1.4	Hvordan skal sejlet stå	30 min.		s. 12
1.5	Meginjollens historie Navne ombord			s. 12 s. 13
2.1	Rigning af meginjolle På- og afrigning af meginjolle Opbevaring af udstyr	100 min.	1.b	
2.1	Øvelser med sejlføring af fok Lens Bidevind Halvvind	50 min.	1.c	
2.3	Fri sejlds 2 mødeaftener eller en dags/weekendtur Sejlds ved nærliggende fjorde eller søer under opsyn og vejledning eller på spejdercenter	4 timer		

Øvelser

- 1.a** Deltagerne deles op i hold af 3.
Der laves en slalom bane til hvert hold.

Én på hvert hold får bind for øjnene.
Resten af holdet skal så føre deltager 1 gennem
slalombanen med styrbord og bagbord tilråb.

Øvelsen kan varieres ved at benytte farverne.

Hvis øvelsen skal have en god virkning, skal holdet
blive stående bag startlinien, hvilket betyder, at de
skal vende begreberne inde i hovedet, når turen går
tilbage efter den sidste forhindring.
- 1.b** Efter en grundig introduktion af metoden til
rigningen, øves rigningen på tid (flere gange).

1.c Sæt en maste op på land og træn sejlføringen
grundig med forskellige vindretninger.

Modul 1				
Teori				
1.1	Grundlæggende regler og sø- mandsudtryk	2,5 t.		
1.2	Sikkerhed til søs - hvor man skal sidde i båden - din påklædning - lær at svømme - Følg bådførerens instrukser			
1.3	Jollens sikkerhedsudstyr			
1.4	Hvordan skal sejlene stå			
1.5	Meginjollens historie - navne ombord			

17

Modul 2			
Praktik			
2.1	Øvelser med til- og afrigning af en Meginjolle. Opbevaring af udstyr	2,5 t.	
2.2	Øvelser med sejlføring af fok - Lens - Bidevind - Halvvind		
2.3	Fri sejlds 2 mødeaftener eller en weekendtur		

Modul 1 og 2 kan alternativt tages på en dags- eller weekend-tur på et center med meginjoller

18

1.1 Styrbord - Bagbord

Styrbord og bagbord

Styrbord er højre side af båden sejlretning
Bagbord er venstre side af båden sejlretning

Læ og Luv

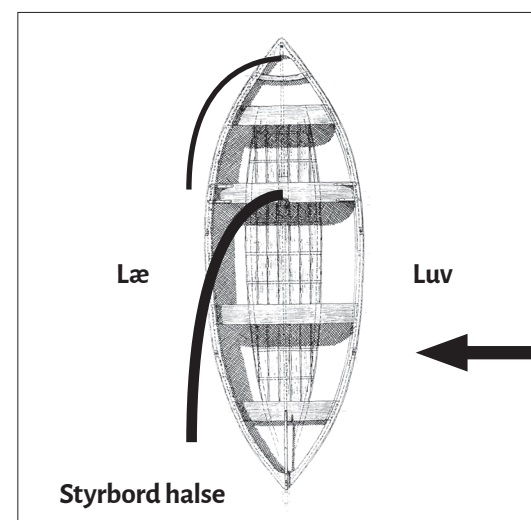
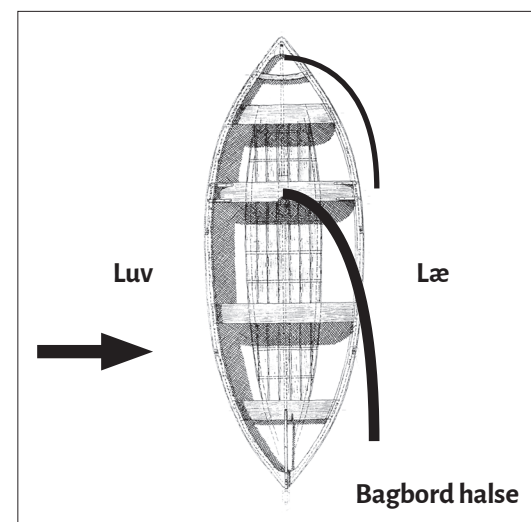
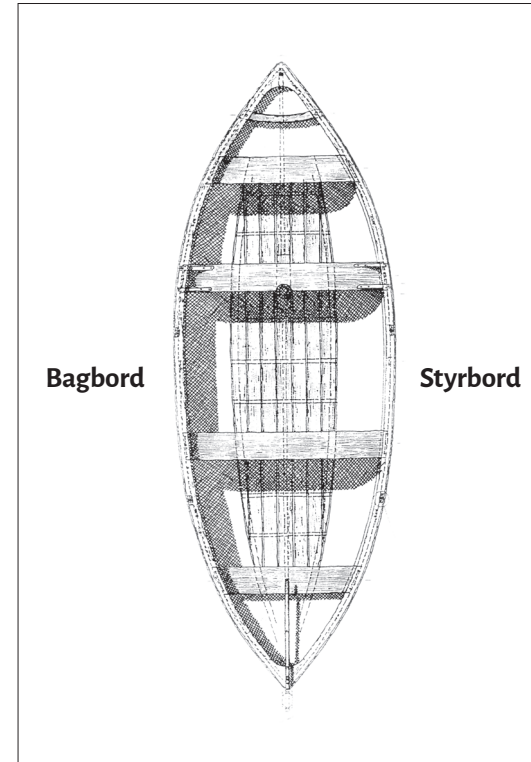
Læ er den side, hvor man fører storsejlet, siden modsat hvor vinden kommer fra.

Luv er den modsatte side, den side vinden kommer fra.

Halse

Bagbordhalse er når vinden kommer fra bådens styrbord side, er man på styrbord halse.

Styrbordhalse er når vinden kommer fra bådens bagbord side, er man på bagbord halse.

1.2 Din sikkerhed til søs

- **Lær at svømme**
- **Bær altid redningsvest**
- **Rigtig påklædning**
- **Du skal følge instruks**
- **Ved kæntring bliv ved jollen**
- **Signaler og raketter.**

1.2 Jollens sikkerhedsudstyr

Anker

Kan benyttes hvis der pludselig kommer uventet meget vind. Sejl nedtages og ankeret holder jollen fast. Benyttes også efter behov som agterfortøjning.

Fangline

Benyttes som redningsline ved mand over bord
Benyttes som "slæbetov" hvis man skal trækkes eller trækker en anden båd.

Pøs og øsekar.

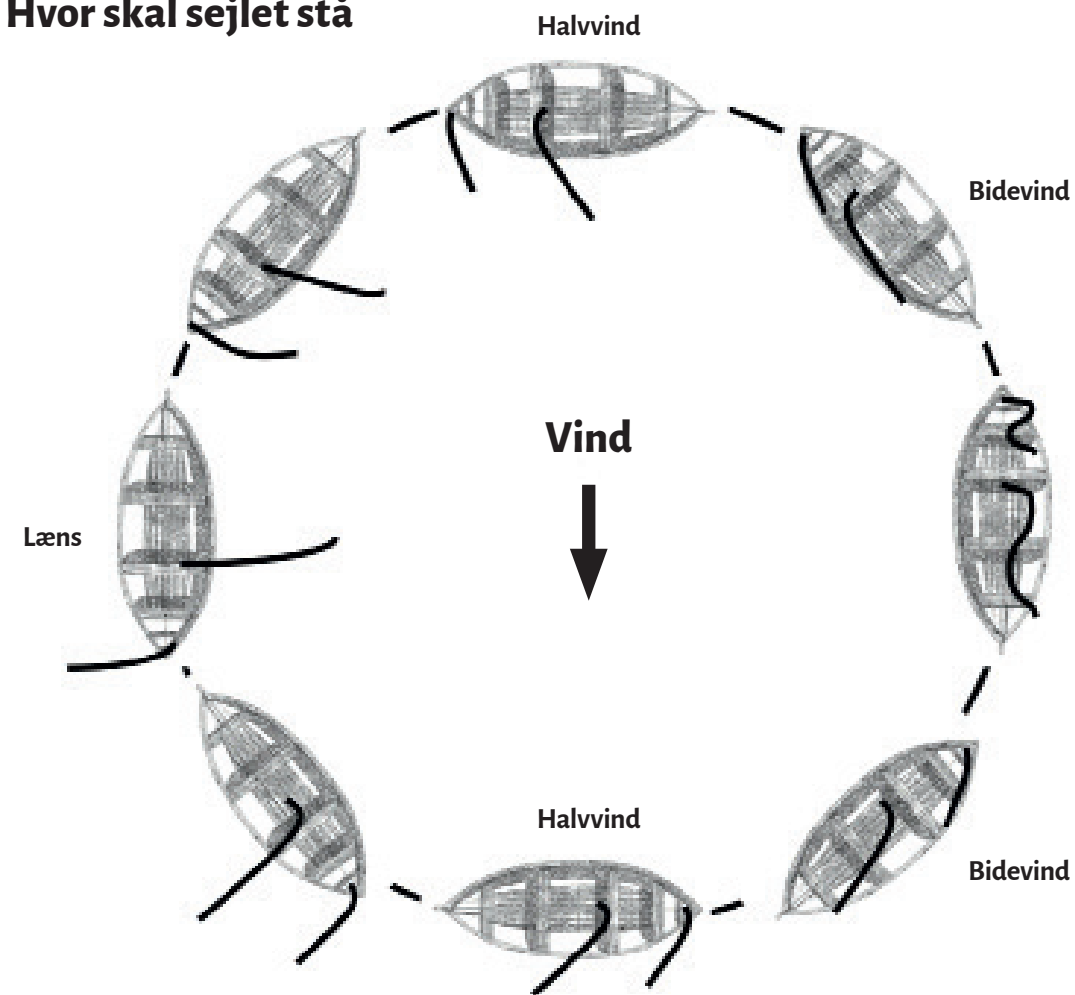
Benyttes som toilet.
Benyttes til at fjerne vand fra båden.

Mobiltelefon eller radio

Benyttes til at tilkalde hjælp eller anden vigtig kommunikation.

1.4 Hvor skal sejlet stå

1.5 Megin jollens historie

Meginjollen er en moderne dansk smækjolle i familie med traditionelle fiskerbåde og vikingernes skibe.

Meginhufer, kaldte de gamle bådbyggere de kant-stillede bundplanker, som gav deres skibe en særlig styrke. Vores jolle har samme bundform, og det viser sig, at kanalerne i bunden giver større fart og roligere bevægelser.

Meginjollen har sprydstagesrig, som de gamle fiskerjoller. En let og lav træmast og stage, samt storsejl og fok med lavt sejlcenter er god og praktisk at sejle med og nem at rigge. Langkølen af træ, er ca. 3"- 4" høj og giver i forbindelse med meginhuferkanterne god balance og kursstabilitet. Meginjollen er monteret med 300 l. lufttanke og 100 kg blyballast.

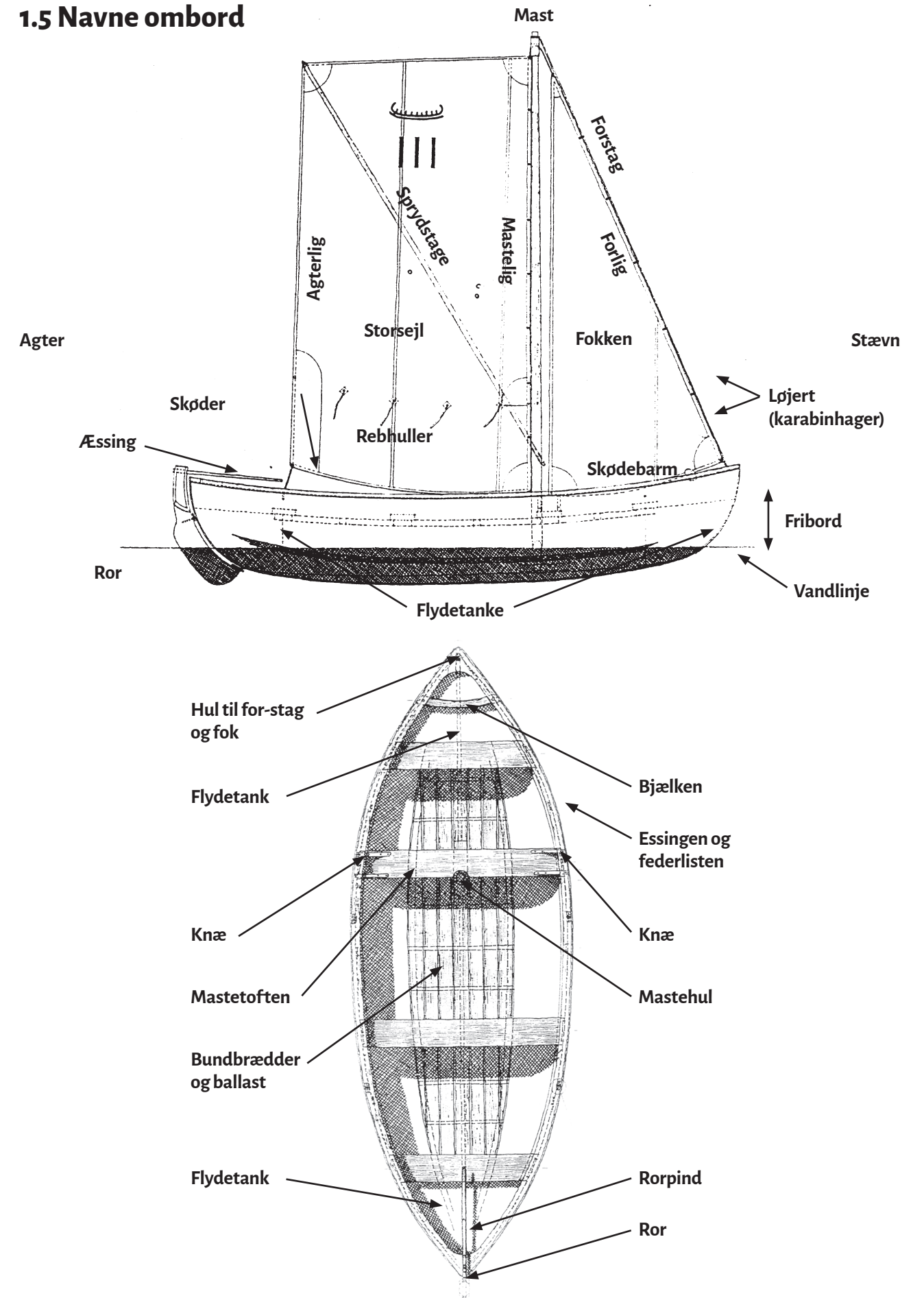
Meginjollens konstruktion og sikkerhed er afprøvet og godkendt af IMCI. Meginjollen er let at vedligeholde. Skroget er af glasfiber, og indvendig er jollen beklædt med let og lunt pudset lærketræ. Sejlene er af dacron,

som ikke bliver fugtig eller jordslået. Meginjollen kræver ingen havneplads - den kan sættes ud fra stranden ved hjælp af ruller eller jollevogn. Meginjollen er så rummelig og bekvem, at hele familien kan være med. Men samtidig også så ukompliceret, at man kan sejle den alene.

Jollen har kun 10 m² sejl, men sejler hurtigere og bedre end de fleste. Der behøver ikke at sidde en hel flok ude på rælingen, når det blæser - man kan sejle den en eller to mand siddende nede i jollen. Det er en udfordring at sejle meginjolle - det er noget, man selv skal finde ud af, for der er ingen tekniske fiksfakserier eller lignende.

Sejlene skal sættes rigtigt og faconen justeres ved at stramme eller slække fald og hal. Jollen trimmes efter forholdene for- eller agterover ved at placere vægten rigtigt. Det lærer man bedst sammen med andre meginsejlere til stævner. På grund af meginkanalerne og den lave langkøl, bevæger meginjollen sig roligt og hurtigt på vandet.

1.5 Navne ombord

Modul 3

Nr.	Opgaver	Tid	Illustrationer
3.1	Grundlæggende sømandskab Repetition af Modul 1 og Modul 2	60 min.	
3.2	Har forstået interne regler om sejlads		
3.3	Knob og deres anvendelse Pælestik Flagknob Dobbelt halvstik Flamsk knob (ottetalsknob) Fastgørelse til klampe	30 min.	s. 15
3.3	Søvejs regler Vigeforpligtelser Snævre løb, dybdevandsruter og trafikseparering Rangestige (skal vige for skibe længere nede på listen) Maskindrevet skib Sejlskib Robåd Skibe, der fisker Skib, der er hæmmet af sin dybdegang Skib, der er begrænset i manøvre evne Skib, der ikke er under kommando	20 min.	s. 16
3.5	Vigeregler Styrbord – bagbord repetition Styrbord – højre – grøn Bagbord – venstre – rød Halse (siden man har vinden ind fra – modsat “bommens” placering) Vigeregler Motor viger for sejl Bagbord viger for styrbord Luv viger for læ Tvivl Overhaling Godt sømandskab	40 min.	s. 17
3.6	Sømærker	30 min	s. 18
3.7	Lanterner på lystfartøjer		s. 19

3.3 Knob og stik

Flamsk knob (8-talsknob)
Anvendelse som stopknob på alle skøder.

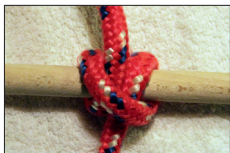
Råbåndsknob
Benyttes til sammenføjning af to tovværk med samme tykkelse og materiale - ellers skrider knobet. Vi anvender det til “liseline”.

Flagknob
bruges til sammenføjning af to tovværk af forskellig tykkelse eller materiale, eller hvis knobet skal udsættes for et stort træk. Læg det tykkeste tov i bugt, og stik den tynde tamp op gennem bugten. Læg tampen rundt om bugten og under sig selv. På det færdige knob skal tampene vende til samme side.

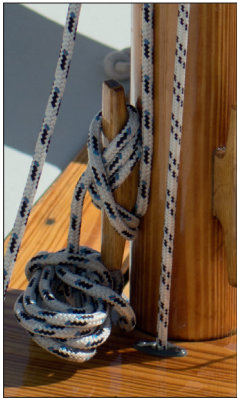
Dobbelt halvstik
Benyttes til midlertidig fastgørelse. Det benyttes også som afslutning for besnøring foretaget på “bjælken”.

Pælestik
er det mest pålidelige knob til fastgørelse med fast øje (dvs. en fastgjort bugt, der ikke forandrer størrelse under træk). Pælestik benyttes til fortøjning og til at binde fald til sejl.

Fastgørelse til klampe
Til fastgørelse af fald til klamper på masten.

3.4- 3.5 Søvejs regler:

Når man som cyklist må cykle rundt i trafikken uden nogen form for bevis eller kørekort, friholder det ikke cyklisten fra at have kendskab til og at overholde færdsloven.

Det samme gør sig gældende for de, der færdes på vandet. Her gælder Søvejsreglerne, og de skal overholdes af alle, uanset hvor man sejler, og om man sejler i en supertanker eller på et badedyr.

De Internationale søvejsregler består af i alt 38 regler og 4 tillæg. Herunder bliver de for os relevante regler gennemgået, og vil man læse hele lovteksten findes et link sidst i artiklen.

Hvor og for hvem gælder søvejsreglerne? (Regel 1)
Søvejsreglerne gælder på alt vand der har forbindelse med åbent hav, og for alle skibe.

Ansvar (Regel 2)
Alle har et ansvar for at følge at søvejsreglerne bliver overholdt. Findes der ingen regler gælder det, at alment sømandskab anvendes. Overtrædelse af søvejsreglerne kan straffes med bøde eller op til 1 års fængsel. I særlige tilfælde op til 2 år hvis der er sket skade på liv eller helbred.

Definitioner (Regel 3)
Et »Skib« er enhver form for flydende materiel.
Et »Maskindrevet skib« betyder ethvert skib, der fremdrives ved maskineri.
Et »Sejlskib« betyder ethvert skib under sejl, forudsat at eventuelt fremdrivningsmaskineri ikke benyttes.
Et »Skib« der er let, er et skib der sejler – ikke ligger fortøjet eller for anker.

Udkik (Regel 5)
I ethvert skib skal der altid holdes behørig udkig såvel ved brug af syn og hørelse som ved brug af alle forhåndenværende midler, der er hensigtsmæssige under de foreliggende omstændigheder og forhold, således at der kan foretages en fuldstændig vurdering af situationen og af faren for sammenstød.

Sikker fart (Regel 6)
Ethvert skib skal altid gå med sikker fart, således at det kan træffe behørig og effektive foranstaltninger til at undgå sammenstød og kan stoppe inden for en, under hensyn til de foreliggende omstændigheder og forhold, passende distance..

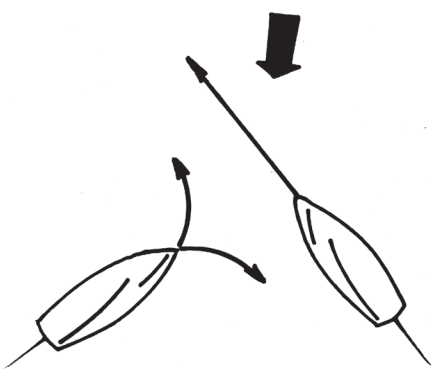
Fare for sammenstød (Regel 7)
Ethvert skib skal bruge alle forhåndenværende midler, som er hensigtsmæssige under de foreliggende omstændigheder og forhold, til at afgøre, om der er fare for sammenstød. Hvis der er nogen som helst tvivl herom, skal sådan fare anses for at være til stede. Så hvis du er i tvivl om der er fare for sammenstød, så er der fare for sammenstød!!!

Forholdsregler for at undgå sammenstød (Regel 8)
- Enhver handling, der foretages for at undgå sammenstød, skal foretages klart og tydeligt, i god tid og i overensstemmelse med godt sømandskab.
- Enhver kurs- og/eller fartændring, der foretages for at undgå sammenstød, skal, når omstændighederne i det givne tilfælde tillader det, være stor nok til, at den er helt tydelig for et andet skib. En række små kurs- og/eller fartændringer bør undgås.

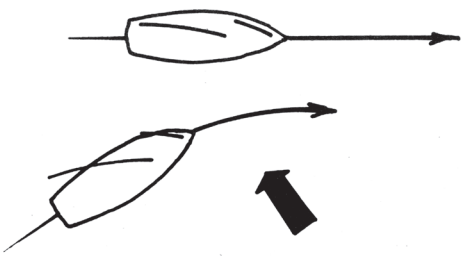
I den oprindelige lovtekst nævnes flere forholdsregler, men det væsentlige her er at udvise rettidig og godt sømandsskab.

Snævre løb (Regel 9)
- Et skib, der følger et snævert løb eller farvand, skal holde sig så nær, som det er sikkert og muligt, til løbets eller farvandets ydergrænse på skibets styrbords side.

Sejlskibe (Regel 12)
Når to sejlskibe nærmer sig hinanden, således at der er fare for sammenstød, skal det ene af dem gå af vejen for det andet efter følgende regler:
- når de har vinden ind på modsatte sider, skal det skib, der har vinden bagbord ind, gå af vejen for det andet;

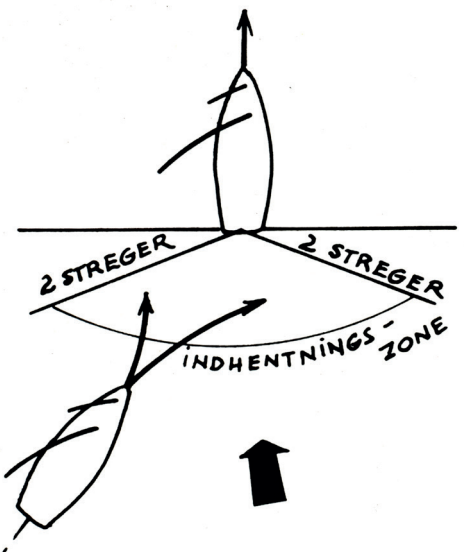

- når begge har vinden ind på samme side, skal det skib, der er til luvart, gå af vejen for det, der er i læ;

- hvis et skib med vinden bagbord ind, ser et skib til luvart og ikke med sikkerhed kan afgøre, om det andet skib har vinden bagbord eller styrbord ind, skal det gå af vejen for det andet.
- Ved anvendelsen af denne regel skal luv side anses for at være den modsatte side af den, på hvilken storsejlet føres, eller i skibe med råsejl den modsatte side af den, på hvilken det største gaffelsejl eller stagsejl føres.

Overhaling (Regel 13)
- Uanset alt andet, skal ethvert skib der overhaler et andet, gå af vejen for det skib der overhales.
- Et skib skal anses for at overhale, når det vinder ind på et andet skib fra en retning, der er mere end 22 1/2 grader agten for tværs af samme, dvs. i en sådan stilling i forhold til det skib, det overhaler, at det om natten kun er i stand til at se dette skibs agterlys, men ingen af dets sidelys.
- Hvis et skib er i tvivl om, hvorvidt det overhaler et andet, skal det gå ud fra, at dette er tilfældet, og handle derefter.

Skibes forpligtelser over for hinanden (Regel 18)
Et maskindrevet skib, der er let, skal gå af vejen for:
et skib, der ikke er under kommando;
et skib, der er begrænset i sin evne til at manøvrere
et skib, der er beskæftiget med fiskeri;
et sejlskib. (ikke når sejlskibet sejler for motor)

Et sejlskib, der er let, skal gå af vejen for:
et skib, der ikke er under kommando;
et skib, der er begrænset i sin evne til at manøvrere (Hjejlen);
et skib, der er beskæftiget med fiskeri.

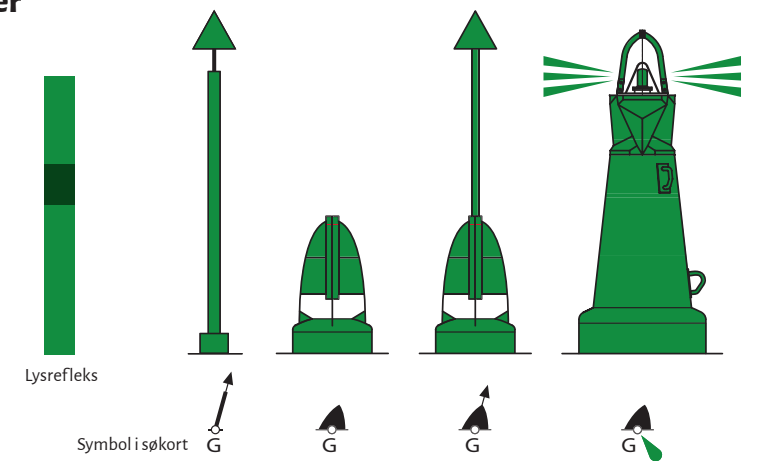
De resterende regler omhandler lys og lyd signaler, og kan læses i den fulde lovtekst. Læs hele lovteksten på www.retsinformation.dk/Forms

Modul 3

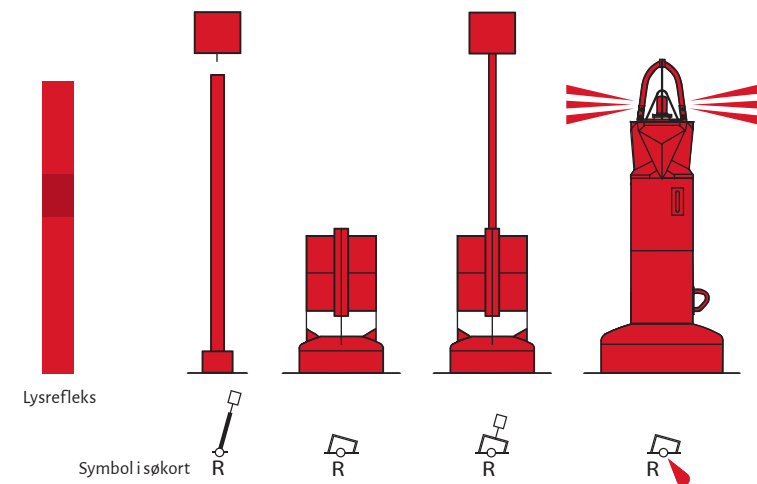
Teori			
3.1	Grundlæggende sømandskab Repetition af Modul 1 og 2	2,5 t.	
3.2	Knob og deres anvendelse		
3.3	Søvejs regler Vigeforpligtelser Rangstige		
3.4	Vigeregler: - styrbord/bagbord halse - luv/læ - overhaling - godt sømandskab		
3.5	Sømærker		
3.6	Lanterne føring på lystfartøj		

3.4 Sømærker

Sideafmærkninger

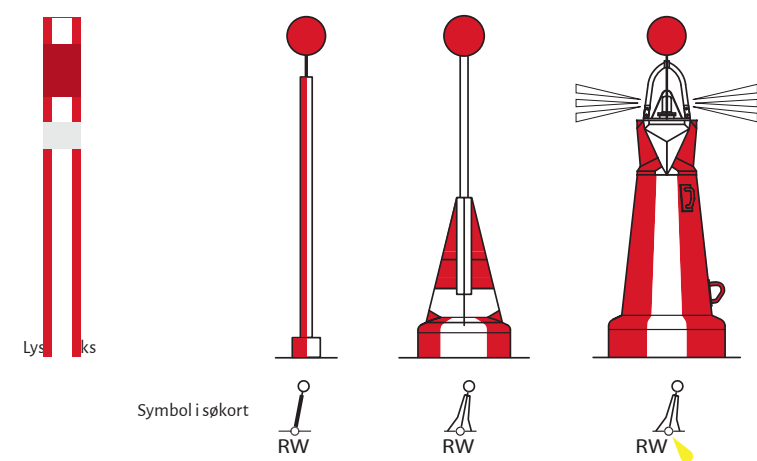

Grøn markering på styrbord side, når man er indadgående.

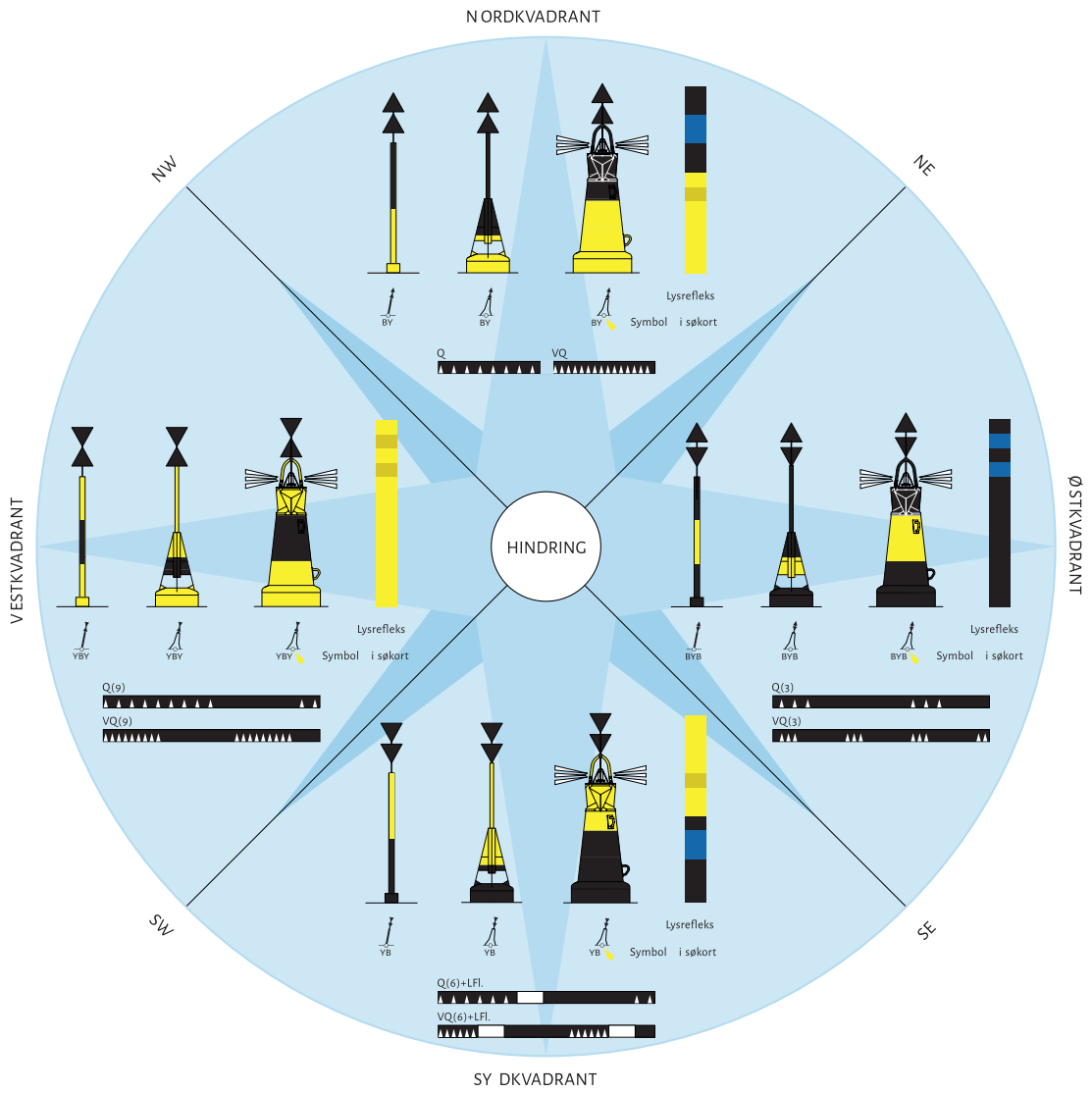
Rød markering på bagbord side, når man er indadgående.

Midtfarvandsafmærkning

Kompasafmærkninger

Kompasafmærkninger er primært sat for at anviser lavtvandsområder, så man ikke sejler på grund. de er dels markeret på søkort ,og dels på vandet jvf. de viste illustrationer.

3.5 Lanterneføring for lystfartøjer

Sejl- og robåde under 7 meter kan nøjes med at vise hvidt lys, tændt lanterne eller elektrisk lygte, når andre fartøjer nærmer sig.

Sejl- og robåde under 12 m skal føre grøn sidelanterne, rød sidelanterne samt hvid agterlanterne.

Sejlbåde for motor skal føre hvid toplanterne, grøn og rød sidelanterne samt hvid agterlanterne.

Modul 4

Nr.	Opgaver	Tid	Illustrationer
4.1	Kan til- og afrigge en meginjolle Kan gøre rede for hvordan man opbevarer udstyr		
4.2	Kan styre fok og storsejl under forskellige vindretninger Kan rebe sejl under sejlads		
4.3	Kan lægge til bro og bøje – havnemanøvre		
4.4	Mand over bord øvelse		s. 21
4.5	Kan ro en meginjolle		
4.6	Kan betjene en radio/mobiltelefon		
4.7	Kan svømme 200 m	1 mødeaften	
4.8	Erfaring for fri sejlads	15 timer	

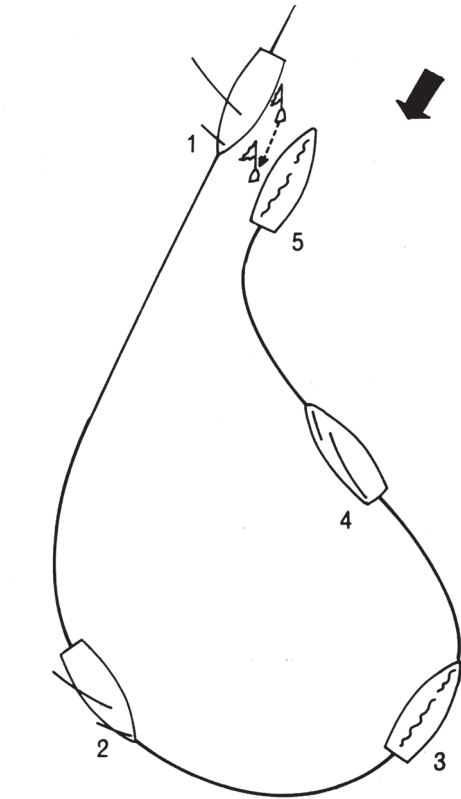
For at gennemføre Modul 4 skal deltagerne have sejlet i min. 15 timer ifølge logbogen. Aldersgrænsen er min. 12 år ved afslutning af forløbet.

Modul 4				
Praktik				
4.1	Kan til- og afrigge en Meginjolle. Kan gøre rede for hvordan man opbevarer udstyr	2,5 t.		
4.2	Kan styre fok og storsejl under forskellige vindretninger. Herunder kunne rebe sejl			
4.3	Kan lægge til bro og bøje Havnemanøvre			
4.4	Mand over bord øvelse			
4.5	Kan ro en Meginjolle			
4.6	Kan betjene radio/mobiltelefon			
4.7	Kunne svømme 200 meter			
4.8	Erfaring for fri sejlads	15 t.		

4.4 Mand over bord - Bjærgningsmanøvre

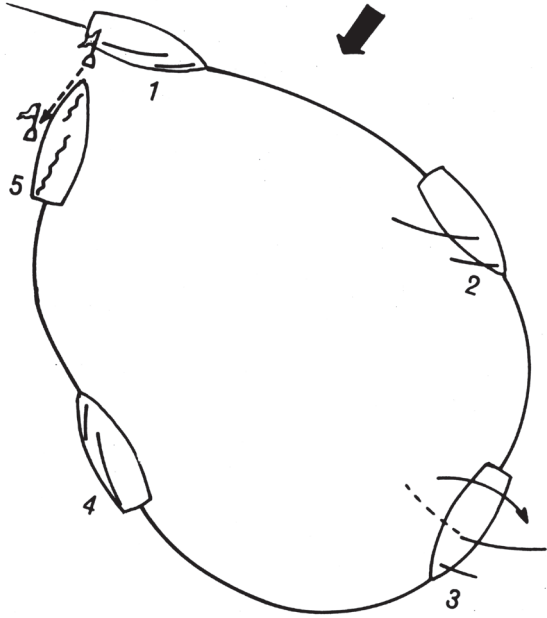
Efter lens

- 1-2. Læns ca. 6-8 bådslængder
- 2-3. Blød luffing (man går op i vinden)
- 3. Stagvende
- 4. Bidevind
- 5. Løb farten af mod vindøjet. Umiddelbart før bjærgning, skal du lade jollen falde et par grader og evt. bakke fokken.

Efter bidevind eller halv vind:

- 1-2-3. Fald langsomt af
- 3. Bumning
- 4. Bidevind
- 5. Løb farten af mod vindøjet. Umiddelbart før bjærgning, skal du lade jollen falde et par grader og evt. bakke fokken.

Modul 5

Nr.	Opgaver	Tid	Illustrationer
5.1	Grundlæggende navigation Søkort Længdegrader og breddegrader Symboler	60 min.	s. 22
5.2	Sikkerhed til søs – Opmærksomhedsregler – Rekvirering af hjælp	30 min.	s. 24
5.3	Meteorologi Forstå en vejrmelding Kende vind og bygeskyer	30 min.	s. 24
5.4	Kende bådførerens ansvar – Deltage i planlægning af en sejlads – Kan instruere en ny besætning jvf. reglerne	30 min.	s. 26

For at gennemføre Modul 5 skal deltagerne have sejlet i min. 35 timer ifølge logbogen. (Alle timerne må ikke være på søer).

Modul 5 afsluttes med en praktisk prøve sammen med den af gruppen udpegede sejladsansvarlige.

Desuden vil deltageren blive individuelt bedømt af den af gruppen udpegede sejladsansvarlige. Aldersgrænsen er min. 15 år.

Modul 5

Teori

5.1	Grundlæggende navigation - Søkort og dets signaturer		
5.2	Sikkerhed til søs: - Kende opmærksomheds- og nødsignaler - Kunne rekvirere hjælp		
5.3	Metrologi: - Forstå en vejrmelding - Kende vind og byge skyer		
5.4	Kende bådførerens ansvar		
5.5	Deltage i planlægning af en sejlads		
5.6	Kan instruere en ny besætning jvf. reglerne		

For at gennemføre modul 5 skal deltagerne have sejlet i min. 35 timer ifølge logbogen. (Alle timerne må ikke være på søer). Modul 5 afsluttes med en praktisk prøve. Desuden vil deltageren blive individuelt bedømt, inden man er bådfører. Aldersgrænse er min 15 år.

21

5.1 Søkort

Som bådfører er det lige så vigtigt at kunne læse et søkort som et kort over land. Søkortet er fyldt med sømærker og vanddybder. Det er vigtig at kende signaturerne og vide hvad de betyder, samtidig med at kunne genkende sømærkerne i virkeligheden.

Symboler, forkortelser
og begreber i danske søkort

Kort 1 • INT 1

Symbols, abbreviations
and terms used on charts

2004

Pjecen: “Symboler, forkortelser og begreber i danske søkort” fra Miljøministeriet kan downloades her:

www.duelighed.dk/tutorial_navigation/kort1.pdf

Værd at vide om lov og ret på vandet:
Udgivet af Søsportens sikkerhedsråd.

www.soesport.dk/diverse/Documents/Brochurer/627239_LOV%20OC%20RET_lowres.pdf

5.2 Opmærksomhedssignaler

Har du brug for at komme i kontakt med en anden båd på vandet eller en anden har brug for din hjælp, findes der nogle internationale signaler:

Der kan f.eks viftes med en tovende, betyder at "Jeg ønsker bugsering".

Har man nødraketter med, benytter man en hvid om dagen og en grøn om natten.

Nødsignaler

Langsom hævnning og sænkning af begge/2 udstrakte arme.

Har man nødraketter med, benytter man en rød nødraket.

Udtalt brug af fløjte eller tudehorn.

Mobiltelefon - ring 112 eller med radio:
Mayday over VHF på kanal 16.

Morsesignalet (SOS)
SOS
kan også benyttes.

5.3 Meteorologi

Inden du sejler ud - kend vejrudsigten!

Inden du sejler ud, skal du som minimum vide noget om:

- Vindretning
- Vindhastigheden
- Risikoen for regn, byger og torden
- Risiko for nedsat sigtbarhed
- Vejrets udvikling de kommende timer

Husk det blæser mere på vandet end på land/i havn

Vi har heldigvis gode vejr- og farvandsudsigter i Danmark. Du kan downloade apps til din smartphone f.eks Trygfondens "SejlSikkert-app'en"

eller gå ind på:
www.dmi.dk
<https://ifm.fcoo.dk/>

Vindstyrke 2 - Svag vind

Det blæser ca. 1,5-3m/s. Bølgerne er små, krusninger uden skumsprøjt. På land er der bevægelser i små blade.

Vindstyrke 3 - Let vind

Det blæser ca. 3-5 m/s. Bølgerne er kraftige småbølger, hvor toppene begynder at brydes. Bølger kan være op til 0,6 meter. Blade og kviste bevæger sig.

Vindstyrke 4 - Jævn vind.

Det blæser ca. 5-8 m/s. Bølgerne bryder med ret hyppige skumtoppe. Bølgerne kan være op til 1 meter. Kviste og mindre grene bevæger sig.

Vindstyrke 5 - Frisk vind

Det blæser ca. 8-11 m/s. Moderate 1-2 m lange bølger, mange skumtoppe, og der kan være skumsprøjt i luften. Små træer bevæger sig.

Vindstød og vind ved skyer

Et vindstød varer under 1 minut, og kommer ofte i forbindelse med skyer. Når en stor bygesky passerer vil man opleve, at vinden tiltager, når man nærmer sig skyen. Vinden skifter retning, og det blæser ret voldsomt. I løber af 15-30 minutter vil skyen være passeret. Vinden aftager herefter, finder sin gamle retning igen, og det holder op med at regne.

Øv jer i at rebe sejlet på vandet, så i kan være forberedt, når I møder en stor bygesky.

Denne sky har kraftig vind og regn med.

Skyer, der giver kraftig vind, ofte med regn og torden! Her sejler du ind, hvis det er muligt, ellers rebes sejlet!

Vindstyrketabel:

Beaufort	m/s	knob	km/t	Betegnelse	Virkninger på havet	Virkninger på land
10	25-28	48-55	90-101	Storm	Brådsper. Havet er næsten hvidt	Der opstår skader på træer og huse
9	21-24	41-47	76-86	Stormende kuling	Høje bølger, Toppene "brækker"	Vinden rusker i træer og huse
8	17-21	34-40	61-76	Hård kuling	Som ved stiv kuling	Besværligt at gå i det fri
7	14-17	27-33	50-61	Stiv kuling	Bølgerne tårner sig op. Skum og sprøjt overalt	Det er trættende at gå mod vinden
6	11-14	22-27	39-50	Hård vind	Store bølger. Skumsprøjt	Blæsten hviner i ledninger
5	8-10	17-21	29-38	Frisk vind	Overalt hvide skumtoppe	Tykkere grene bevæger sig
4	6-7	11-16	20-28	Jævn vind	Lange bølger, hyppige skumtoppe	Flag strækkes, grene bevæger sig
3	4-5	7-10	12-19	Let vind	Enkelte hvide skumtoppe	Vimpler strækkes, flag løftes
2	2-3	4-6	6-11	Svag vind	Korte småbølger	Vimpler løftes, flag rører sig
1	1	1-3	1-5	Næsten stille	Små krusninger	Vimpler og løv rører sig svagt
0	0	0	<1	Stille	Vandfladen spejlblank	Ingen

Frisk vind er “kun” for erfarne sejlere.

Af hensyn til materiel sejler en meginjolle ikke i hård vind.

5.4 Instruks til bådfører i meginjoller

Bådføreren skal sikre, at båd, sejl og tovværk er i forsvarlig stand inden sejladsen.

Bådføreren skal sikre, at udstyr i jollen er til stede og i forsvarlig stand.

- ▶ 300 liters opdrift
- ▶ 100 kg ballast under bundbrædderne.
- ▶ Sikringsplit til ror.
- ▶ 10 liters fastgjort spand til pøs, Øse kar
- ▶ 2 åre eller pagajer.
- ▶ 2 åregafler, hvis man benytter årer.

- ▶ 3 kg anker med ankertov
- ▶ 5 meter fangline.
- ▶ Radio eller mobiltelefon.

Bådføreren skal inden sejladsen indhente viden om besætningens færdigheder til søs, inkl. om hvem der kan svømme.

Det er bådførerens ansvar, at alle ombord bærer redningsvest i henhold til sikkerhedsinstruksen for den påtænkte sejlads.

Bådføreren skal inden afgang sikre, at der er kontakt til en person på land, der ved, hvordan man tilkalder hjælp. Dette gøres bl.a. ved opkald via radio eller mobiltelefon.

Inden sejldsen skal bådføreren orientere aktivitetsslederen om sejldsaktivitetens længde og rute.
Inden afgang skal bådføreren sikre sig:

- ▶ at besætningen er hensigtsmæssigt påklædt og evt. har benyttet solcreme.
- ▶ at der forefindes drikkevand ombord.

Inden afgang skal bådføreren give besætningen en instruks om, hvordan de skal følge hans/hendes instrukser under sejldadsen:

- ▶ Hvor man skal sidde i båden under forskellige manøvrer og vindforhold.
- ▶ Hvordan man bruger skøder m.v.
- ▶ Blive ved båden i forbindelse med kæntring
- ▶ Orienterer om fangline og flydelines funktion
- ▶ Orienterer om radio/mobiltelefon, hvor den er og hvordan man tilkalder hjælp.

Protokol

Det er vigtigt, at alle spejderne, der deltager i uddannelsen, fører sin logbog.
Det er derfor lederen og bådføreren, der hver gang skal minde om, at logbogen skal føres.

Hver gang en spejder har været ude at sejle eller gennemført en modulopgave skal lederen for den pågældende aktivitetsleder (AL) eller bådfører (BF), skrive sine signaturer i logbogen.

[illegible]

